

בית הדין המשמעתי לערעורים

באוניברסיטה תל-אביב

המערערת:

באמצעות בא כוחה, פרופ' חאלד גנאים

-- נגד --

המשיבה: אוניברסיטת תל-אביב

באמצעות בא כוחה, עו"ד ירון זהבי

פסק דין

מונח בפנינו ערעור על החלטת ס. הממונה על המשמעת בתיק ד-2022-15 בעניינה של המערערת, תלמידת שנה ג' במשפטים בזמן העבירה.

המקרה עוסק בהתנהגותה של המערערת בבחינה בקורס "משבר האקלים וקיימות – מבט רב תחומי" שהתקיימה ב-9.2.22. קורס זה הוצע במסגרת כלל אוניברסיטאית כחלק מהתוכנית כלים שלובים. המערערת שיגרה מסרון וואטסאפ בקבוצת וואטסאפ כיתתית במהלך המבחן, ותוך זמן קצר מחקה אותו.

כפי שמפרט ס. הממונה על המשמעת בפסק דינו, הן הקורס והן הבחינה נערכו במתכונת אינטרנטית. טרם הבחינה, נשלחה הודעת דוא"ל למשתתפים ובה נכתב: "המבחן הוא עם חומר פתוח ועם אינטרנט פתוח... אסור בתכלית האיסור להיעזר באנשים אחרים, להעביר אליהם מידע או לקבל מהם מידע בדרכים ישירות או עקיפות (וואטסאפ, כתיבה במסמך משותף, שיחת טלפון או כל דרך אחרת)...". כמו כן בבוקר המבחן נשלחה למשתתפי הקורס הודעה בה הודגש כי "העברת מידע בין סטודנטים בקורס בזמן המבחן אסורה באיסור חמור. פתרו את המבחן בעצמכם בלי לסייע לאחרים ובלי להסתייע באחרים... חריגה משמעותית, במידה ותתגלה, תטופל בחומרה המירבית". בנוסף, האפשרות לפתיחת טופס המבחן על מסך המחשב הותנתה במתן אישור דיגיטלי על ידי הסטודנט למסמך שכותרתו "הצהרה על טוהר הבחינות".

ס. הממונה על המשמעת קבע בהכרעת הדין מיום 20.7.22 שיש להרשיע את המערערת בעבירת הפרת הוראות לפי סעיף 29.4 לתקנון המשמעת. יצוין כי בזמן שעברה את העבירה נשוא הערעור, עמד כנגד המערערת עונש הרחקה על תנאי בשל עבירה קודמת שעברה, עונש שנגזר עליה ביום 8.11.21 (עניין ד 43/2021). העבירה הקודמת שבה הורשעה המערערת ושבגינה נגזר עליה עונש של הרחקה על תנאי הינה עבירה לפי סעיף 29.4 לתקנון המשמעת.

ס. הממונה על המשמעת קבע בגזר הדין מיום 4.8.22 את עונשה של המערערת: (א) פסילת רישומה בקורס "משבר האקלים וקיימות – מבט רב תחומי" ופסילת ציונה בבחינה (ב) הרחקה לסמסטר א' של שנה"ל תשפ"ג. הרחקה לסמסטר ב' של שנה"ל תשפ"ג אותה ניתן יהיה להמיר בעבודות שרות בהיקף של 150 שעות שתבוצענה עד יום תחילת הסמסטר 12.3.23 (כמצוין בשנתון האוניברסיטה). (ג) הרחקה על תנאי לשני סמסטרים לתקופה של שנתיים מיום שובה ללימודים.

לשם רוחב היריעה יצוין כי שורה של פסקי דין של הערכאה הראשונה עוסקים בהתנהלותם של סטודנטים שונים בבחינה בקורס "משבר האקלים וקיימות – מבט רב תחומי" שהתקיימה ב-9.2.22. כפי שמפרט ס. הממונה על המשמעת, שי נ. לביא, בתיק 12-2022: "למרות הדמיון במסכת העובדות, יש הבדלים לא מעטים בין התיקים. חלק מהנקבלים העלו שאלות וביקשו פתרון; חלק ענו לשאלות של אחרים; חלק שאלו שאלות טכניות במהותן (שמקומן בפניה לצוות הקורס) וחלק כתבו בקבוצת הוואטסאפ הכיתתית אך מחקו את הודעתם, שתוכנה לא נודע." עד כה ניתנו מספר פסקי דין על ידי הערכאה הראשונה ביחס לקורס (2022-28; 2022-12; 2022-9; 2022-14; 2022-18; 2022-26; 2022-19).

בערעור שלפנינו העלתה המערערת שורה של טענות כנגד הרשעתה בעבירה של הפרת הוראות: (1) לטענתה של המערערת עצם הכתיבה בוואטסאפ לא מהווה כל עבירת משמעת, לרבות הפרת הוראות, אלא אם הכתיבה מתייחסת למבחן. לעניין זה טענה המערערת כי ההודעה שנמחקה על ידה הייתה הודעה פרטית לאימה אשר לא התייחסה למבחן; (2) עבירה של הפרת הוראות היא עבירה שיש להוכיח את יסודותיה מעל לכל ספק סביר. המערערת הסתמכה לעניין זה על סעיף 57.4 לתקנון המשמעת; (3) בהכרעת הדין נערכה השוואה בין בחינה רגילה לבחינה מקוונת, ואילו לפי המערערת מדובר במתכונת בחינה שונה לחלוטין; (4) המערערת טוענת כי הראיות בתיק – תכתובות הוואטסאפ – אותן מסר למרצה תלמיד שהיה שותף בקבוצת הוואטסאפ, הושגו שלא כדין ועל כן אסור לעשות בהן שימוש; (5) המערערת טוענת לטענת הגנה מן הצדק לפיה במבחן היו שאלות מחומר שנלמד בשנה שעברה ולא נלמד בשנה הנוכחית וכן שאלות כפולות: שאלות שחזרו על עצמן. על כן המרצה מנוע משפטית לטעון להפרה כלשהי מצד הנבחנים; (6) המערערת טוענת כהגנה מן הצדק כי המרצה נכנס לקבוצת וואטסאפ של תלמידים בקורס וכי אין זה מתפקידו של המרצה לתפוס עבריינים; (7) המערערת טוענת כי התלמיד שצילם את הודעות הוואטסאפ והעבירם למרצה הקורס מחק חלק מההודעות ועל כן מדובר באכיפה סלקטיבית.

לאחר ששמענו את טענות המערערת ואת תשובת המשיבה החלטנו לדחות את הערעור ביחס להכרעת הדין ולהותיר את הרשעת המערערת בעבירה של הפרת הוראות על כנה.

(1) לעניין טענתה של המערערת לפיה עצם הכתיבה בקבוצת הוואטסאפ הכיתתית לא מהווה עבירה של הפרת הוראות, יאמר כי המערערת אינה חולקת על כך שכתבה מסרון בקבוצת הוואטסאפ הכיתתית ומחקה אותו. יובהר כי תוכנו של המסרון – בשונה מעצם כתיבתו ומחיקתו – לא הוכח, ועל כן לא ניתן להתחשב בתוכנו לקולה או לחומרה. לצד זאת, עצם כתיבת המסרון ומחיקתו מהווה עבירה של הפרת הוראות. וראו לעניין זה את פסק דינו של הממונה על המשמעת בעניין ד-2022-21 אשר עסק גם הוא בנקבלת אשר מחקה מסרון בקבוצת הוואטסאפ הכיתתית בזמן המבחן בקורס "משבר האקלים". ס. הממונה על המשמעת קבע שם כי: "עבירת הפרת ההוראות ברורה". עוד יצוין עניין ע/1-2019 אשר עסק בסטודנט אשר החזיק טלפון נייד בזמן מבחן אך לא עשה בו שימוש. הסטודנט הורשע בעבירה של הפרת הוראות. (וראו גם ע/2-2018; ד-2021-41 אשר עסק במקרים דומים).

(2) לעניין טענתה של המערערת לעניין הוכחת יסודותיה של עבירת "הפרת ההוראות" מעל לכל ספק סביר, יובהר כי טענה זו רלוואנטית לעבירת ההונאה ממנה אכן זוכתה המערערת, ולא לעבירת הפרת ההוראות (וראו סעיף 57.4 לתקנון המשמעת).

(3) אנו מסכימות עם טענת המערערת לפיה מתכונת הבחינה המקוונת שונה באופן משמעותי ממתכונת הבחינה הרגילה. עם זאת, הבדלים אלו אינם מובילים לזיכוייה של המערערת או מסייעים לה.

(4) אנו דוחות את טענות המערערת בדבר היעדר האפשרות לעשות שימוש בתכתובת הוואטסאפ שניתנו למרצה הקורס על ידי תלמיד/ה בקורס. לעניין זה אנו מקבלות את טענת הקובל לפיה סטודנטים רבים שהיו בקבוצה הכיתתית ראו את מעשיהם של הסטודנטים שהשתתפו באופן פעיל בקבוצה בעת המבחן המקוון וסטודנט/ית אחד/ת בחר/ה להעביר את המידע למרצה. אין זה מקרה היחיד שבו צד שנכח בעבירה משמעתית בחר לדווח על כך לרשויות האוניברסיטה (וראו למשל ד-2021-59).

(5) לעניין זה יאמר כי גם אם היה מקום לנהל את המבחן באופן שונה לא בחירותיו של המרצה עומדות לדיון בתיק זה, אלא התנהלותה של המערערת (והשוו: ד-2022-12).

(6) לעניין טענתה של המערערת לפיה המרצה נכנס לקבוצת וואטסאפ של תלמידים בקורס, יובהר כי קבוצת הוואטסאפ אליה נכנס המרצה איננה קבוצת הוואטסאפ הכיתתית בה שלחה המערערת את הודעתה, ועל כן טענה זו איננה רלוואנטית לתיק זה.

(7) אנו מוצאות לנכון לדחות את הטענה בדבר אכיפה סלקטיבית. הקבילה הגישה קובלנות כנגד הרוב המוחלט של המשתתפים הפעילים בקבוצת הוואטסאפ הכיתתית בעת המבחן המקוון. בהיעדר יכולות חקירה, ובהינתן הסף הראייתי להרשעה, יש מקום לאפשר לקבילה שיקול דעת בהחלטה האם להעמיד לדין או לא. (והשוו: ד-2022-12).

בנוסף לערעור על ההרשעה, המערערת ערערה גם על גזר הדין ועל חומרת העונש. בהקשר זה יאמר כי אילולא עמד כנגד המערערת בזמן שעברה את העבירה עונש של הרחקה על תנאי, היה אכן מוטל עליה עונש קל יותר. לצד זאת, לאחר שבחנו את טיעוניה של המערערת ושמענו את טיעוני המשיבה בעל פה הגענו למסקנה כי יש להקל מעט בעונשה של המערערת ולהעמידו על: (א) פסילת רישומה בקורס "משבר האקלים וקיימות – מבט רב תחומי" ופסילת ציונה בבחינה; (ב) הרחקה לסמסטר א' של שנה"ל תשפ"ג. הרחקה לסמסטר ב' של שנה"ל תשפ"ג אותה ניתן יהיה להמיר בעבודות שרות בהיקף של 30 שעות שתבוצענה בתיאום ודרך הדקנאט עד יום תחילת סמסטר ב' 12.3.23 (כמצוין בשנתון האוניברסיטה). (ג) הרחקה על תנאי לשני סמסטרים לתקופה של שנתיים מיום שובה ללימודים.

ניתן היום, 19 לאוקטובר 2022, בהיעדר הצדדים.

יפורסם ללא שם התלמידה.

חברת בית הדין
גבי שירה אדר

יו"ר בית הדין
ד"ר לילך לוריא

חברת בית הדין
פרופ' רותם אושמן